Stadskerk Nijmegen (OCP), 9 januari 2022, Doop van de Heer
Voorganger: ds. Henk Gols

Deze viering is ook terug te zien op https://www.stadskerknijmegen.nl/vieringen-terugkijken/

[Gebed van het feest:]

Gij, Eeuwige,
die onbegrijpelijk zijt,
te hoog, te ver,
in geen beeld te vangen —
maar in die ene uitgetekend,
zo helder
in Jezus, die zich dopen liet
in de Jordaan,
mens vol heilige Geest,
ware Zoon van u.
En wij —
hem achterna gedoopt,
wij nu ook
uw zonen en dochters,
uw Geest over ons!
Dat wij het toch
vol vertrouwen wagen
zo nieuw te zijn —
vanwege
Jezus Christus, onze Heer,
uw eigen licht
dat straalt
op deze dag
en tot in eeuwigheid.

[1e lezing: Jesaja 43,1-7] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Welnu, dit zegt de HEER,
die jou schiep, Jakob, die jou vormde, Israël:
Wees niet bang, want ik zal je vrijkopen,
ik heb je bij je naam geroepen, je bent van mij!
2 Moet je door het water gaan – ik ben bij je;
of door rivieren – je wordt niet meegesleurd.
Moet je door het vuur gaan – het zal je niet verteren,

de vlammen zullen je niet verschroeien.
3 Want ik, de HEER, ben je God,
de Heilige van Israël, je redder.
Voor jou geef ik Egypte als losgeld,
Nubië en Seba ruil ik in tegen jou.
4 Jij bent zo kostbaar in mijn ogen,
zo waardevol, en ik houd zo veel van je
dat ik de mensheid geef in ruil voor jou,
ja alle volken om jou te behouden.
5 Wees niet bang, want ik ben bij je.
Ik haal je nakomelingen uit het oosten terug,
uit het westen breng ik jullie bijeen.
6 Tegen het noorden zeg ik: Geef hier!
Het zuiden gebied ik: Laat los!
Breng mijn zonen terug van verre,
mijn dochters van de einden der aarde,
7 allen over wie mijn naam is uitgeroepen,
en die ik omwille van mijn majesteit
geschapen heb, gemaakt en gevormd.

[Evangelie: Lucas 3,16-17 en 21-22] (Nieuwe Bijbelvertaling)
16 Johannes zei tegen hen: 'Ik doop jullie met water, maar er komt iemand die meer vermag dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om de riemen van zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur; 17 hij houdt de wan in zijn hand om de dorsvloer te reinigen, het graan zal hij bijeenbrengen in zijn schuur en het kaf in onblusbaar vuur verbranden.' (…)
21 Heel het volk liet zich dopen, en toen ook Jezus was gedoopt en hij aan het bidden was, werd de hemel geopend 22 en daalde de heilige Geest in de gedaante van een duif op hem neer, en er klonk een stem uit de hemel: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.'

[overweging:]
Wat nodig is, is heilige Geest. Heilige Geest voor het meisje achter de kassa van Jan Linders, voor de toeslagenambtenaar achter zijn scherm, voor de chauffeur van Breng. Heilige Geest is nodig voor de uitgebluste huisvader, de afgebrande leraar, de cynische dominee, de priester die liefde tekort komt, de bestuurder die het ontbreekt aan fantasie en mededogen, de jongeren en ouderen die depressief worden van de lockdown. Zonder heilige Geest kwijnen ze weg: dichters en musici, schrijvers, gelovigen die niet naar de kerk mogen. Heilige Geest is nodig voor psychiaters die verleerd hebben hun patiënten van mens tot mens te ontmoeten. Voor allen die 's morgens futloos opstaan. Voor wie het verleerd hebben op straat een ander te groeten. Heilige Geest, alsjeblieft, voor relaties zonder passie. Heilige Geest, waar menselijkheid uit het werk, de statistieken en de regels is verdwenen. Waar

hoop en vreugde zijn verdampt. Waar alleen zijn heel erg eenzaam is geworden. Waar liturgie routine is. En bidden nietszeggend. Heilige Geest waar we zijn opgesloten in de kleine chagrijnige wereld van onszelf.

Soms stuit je op het verschil: de jongen achter de kassa die jou ziet staan; de ambtenaar die jou hóórt, begrijpt en verder helpt; de kunstenaar bevlogen; de verpleegkundige die natuurlijk weinig tijd heeft maar toch even echt nabij is; de loodgieter die vakkundig en met plezier de regenpijp vastzet die is losgekomen van de muur; de medepassagier in de trein die zomaar naar je lacht; de jeugdzorgverlener die hart heeft voor je ontspoorde zorgenkind; de politicus die integer gaat voor een groter belang dan dat van hem- of haarzelf.

Voor u achter uw scherm, voor mij in deze lege kerk — is heilige Geest zo nodig.

Vandaag daalt heilige Geest op Jezus neer bij zijn doop in de Jordaan. De Jordaan is de grensrivier. De Jordaan is het doopwater. Je kunt blijven waar je bent. Je kunt in cirkels blijven ronddraaien. Jezelf alsmaar herhalen. En ontkennen dat er een overkant is. Dat het ook anders zou kunnen. Je kunt zo stellig 'ik ben die ik ben' zeggen dat je jezelf vastzet in een lelijke vorm. Of een ander reduceren tot het verwrongen beeld van jouw toch wel zeer beperkte interpretatie. Maar de Jordaan betekent: je kunt óók naar de overkant. Je kunt dat beperkte, dat zure, dat agressieve, dat uitgebluste achter je laten. Het doopwater van de Jordaan betekent opnieuw geboren kunnen worden.

Ooit werden we geboren en vervolgens is er bij de meesten van ons ook het nodige en onnodige misgegaan. We leven in een tijd waarin we nogal focussen op: waar kom je vandaan? hoe was je jeugd? wat heb je al in vroege jaren meegemaakt? Blijkbaar wroeten we graag in wat achter ons ligt. Maar het evangelie wijst er al in het begin op dat er een deur is die open kan, dat we naar voren kunnen, en dat we barrières die we voor ons zien in vertrouwen mogen nemen.

Al in de vroegste traditie van de kerk is de mens om te beginnen een prachtig gegeven. Want het beeld van God is in ons neergelegd. Het is weliswaar ondergestoft, beschadigd geraakt, stukken zijn we kwijt, soms is het mooie beeld onherkenbaar geworden. Toch licht het ook telkens weer op: in een pasgeboren kind, maar ook later, als van gezichten, doorgroefd en gerimpeld, liefde en hoop af te lezen zijn, dankbaarheid en vreugde, of heilige woede — tegen onrecht en het kortzichtige eigenbelang dat mens en wereld kapotmaakt.

Hoe moet het verder met ons? Vallen wij samen met onze beschadigingen? Heeft onze onmacht om weg te breken uit een leven-ver-onder-de-maat het laatste woord?

Het is de liturgische tijd van Epifanie. Epifanie betekent zoiets als stralende verschijning. Vandaag verschijnt Jezus stralend bij zijn doop in de Jordaan. Jezus' optreden in het openbaar begint met zijn onderdompeling in het doopwater. Zo weten we meteen: wie in de buurt van Jezus wil leven, gaat met hem direct de grens over. Jezus laat zich dopen en kijk: heilige Geest daalt als een duif op hem neer. In oude gebeden uit de vroege eeuwen van de kerk wordt gezegd dat Jezus de 'vorm' is waarin ons bestaan past. Een vorm die het

evangelie vandaag zichtbaar voor ons uittekent. In Jezus is het prachtige beeld van God uitgetekend zoals het in ieder van ons is neergelegd — dat we voor een deel of helemaal kwijt zijn, zodat we niet goed meer van onszelf en elkaar kunnen houden. Kijk, heilige Geest daalt uit de hemel neer. 'Hemel' staat wijds tegenover het gesloten wereldje waarbinnen wij leven. Hemel is het nieuwe en verrassende dat naar ons toe komt. Hemel is een en al uitnodiging. Uit de hemel daalt heilige Geest op Jezus neer en uit de hemel wordt een stem gehoord: 'jij bent mijn geliefde zoon, in jou vind ik vreugde.' Zoals God zich verheugde toen hij in het begin de mens schiep naar zijn beeld, zo verheugt hij zich als het geschonden beeld in zijn oorspronkelijkheid weer boven water komt. In Jezus herkennen we de vreugdevolle oervorm, zoals wij allemaal zijn bedoeld.

'Geliefd ben je, God heeft in jouw plezier.' Zo hoorde het eerder Israël al zeggen: 'Jij bent zo kostbaar in mijn ogen, / zo waardevol, en ik houd zo veel van je.' Dat wordt in het profetenboek Jesaja gezegd tegen het volk juist als het in ballingschap is, als leven alleen nog maar verlies is, jezelf en elkaar kwijt zijn, zin en perspectief kwijt zijn — omdat er teveel is misgegaan. Verlammend werkt de last van het verleden. Tegen die ervaring van verlamming in spreekt het boek Jesaja over oversteken, door zeeën en rivieren gaan desnoods, door water en vuur. Waar je dacht: het kan niet meer, hier kom ik niet meer uit, er is teveel stuk, ik sleep een loodzware geschiedenis met me mee — daar word je opnieuw geroepen, bij je vergeten maar ware kostbare naam geroepen. Je ware naam, die hoort bij het prachtige beeld dat God van jou heeft.

Alles wat zonde is van het leven, wat zonde is van de wereld, wat zonde is van de schepping — wij horen dat het geen noodlot is waarbij we ons neer zouden moeten leggen. 'Zie het Lam van God, dat wegneemt de zonde van de wereld' klinkt het straks vóór de communie. Ons wordt de mogelijkheid gegeven om onder wat ten enenmale zonde van ons leven is uit te komen. Dankzij Christus, die ons als ware vorm gegeven is. In zijn vorm vinden wij onze vorm. In hem steken wij over naar bestemming die prachtig is. En zien we in elkaar bestemming die prachtig is. En wagen we het te werken aan een komende wereld die prachtig is.

In het verhaal van Jezus' doop in de Jordaan herkennen we dat geloven betekent: een stap wagen, de doop wagen, voor het eerst of opnieuw de weg door het water gaan, ons toevertrouwen aan een weg van transformatie. Opnieuw geboren worden duidt op transformatie. Zoals ook de viering van de heilige Tafel straks transformatie betekent. U achter uw scherm kunt nu weliswaar niet fysiek brood en wijn ontvangen, maar wat u ziet gebeuren kunt u toch binnen laten komen. Wij ontvangen brood en wijn als zijnde lichaam van Christus. In het ontvangen worden wij zelf dat lichaam. Zijn vorm wordt onze vorm, zijn vorm wordt vormgevend voor ons leven, voor de manier waarop met onszelf en elkaar nieuw leren omgaan. Via het vertrouwen schiet heilige Geest in ons leven. Zodat we op een andere manier buschauffeur zijn of achter het loket zitten, op een andere manier over andere mensen en over de wereld praten, op een andere manier uit ons bed komen en ons werk beginnen, op een hoopvolle manier elkaar aankijken en op een oorspronkelijke manier de roeping van ons leven terugvinden. Transformatie dus. Wezenlijk verandert er iets.

Heilige Geest is o zo nodig. Er spookt teveel dwaasheid in de wereld rond. Kom, steken wij over en horen en ontvangen wij wie wij nieuw mogen zijn. ‘Ontvangen’ — want nee we ‘maken’ niet onszelf, zo krampachtig hoeft het niet, de vorm is gegeven, alle dingen zijn gerede. Christus is stralend verschenen, over onze dagen en onze wereld valt een ander licht. Helder, hoopvol is van nu aan het leven — in de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

Henk Gols, henkgols@planet.nl